

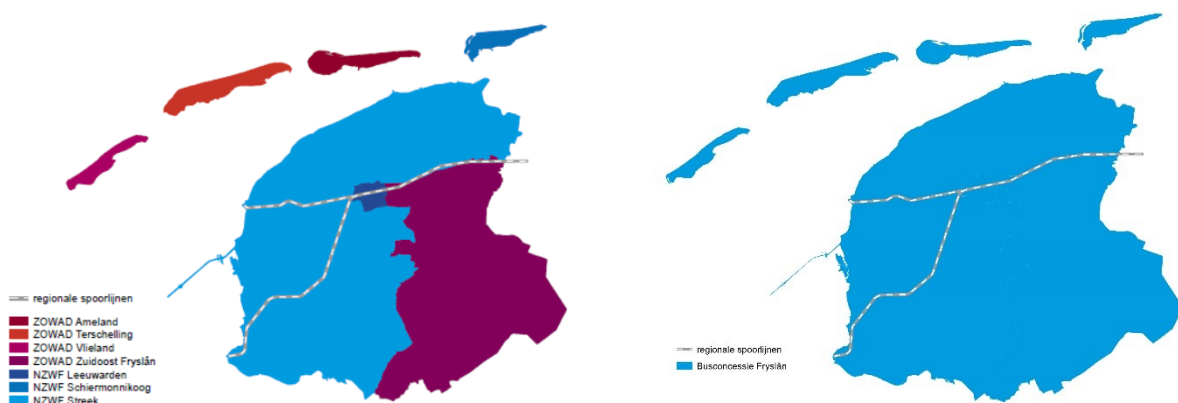
Factsheet Openbaar Vervoer

Ontwikkelingen in het Friese OV

Inleiding

De provincie Fryslân is opdrachtgever van het openbaar busvervoer in Noord- en Zuidwest-Fryslân inclusief Schiermonnikoog (NZWF) en Zuidoost-Fryslân, inclusief Ameland, Terschelling en Vlieland (ZOWAD). Vanaf 11 december 2022 zijn de twee bus concessies Noord- en Zuidwest-Fryslân inclusief Schiermonnikoog (NZWF) en Zuidoost-Fryslân, Ameland, Terschelling en Vlieland (ZOWAD) samengevoegd tot één bus concessie Fryslân (zie figuur). Daarnaast zijn we opdrachtgever van het regionale treinvervoer op de noordelijke trajecten samen met de provincie Groningen en Niedersachsen. Dat zijn in Fryslân de trajecten van Leeuwarden naar Harlingen-Haven, Stavoren en Groningen vv.

Hieronder vindt u informatie over het aanbod en gebruik van dit openbaar vervoer, over de gemiddelde klantwaardering door de reizigers en over de toename van het aantal zero-emissie bussen alsmede de overgang naar HVO-biodiesel, dat leidt tot een afname van de CO₂-uitstoot van het materieel.

Concessiegebieden in Fryslân

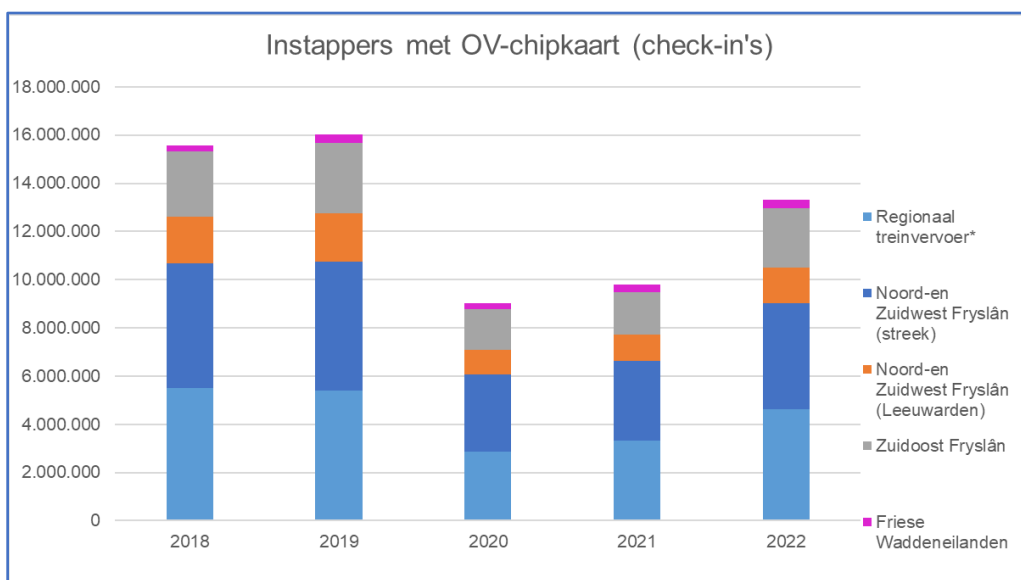
Laatste wijziging: december 2022

Highlights

- Het gebruik van het openbaar vervoer in Fryslân is tot en met 2019 gestegen. In 2020 en 2021 lag het aantal instappers met een OV-chipkaart door de coronapandemie veertig procent lager (9,0 resp. 9,8 mln.). In 2022 is het aantal check-in's weer toegenomen tot 13,3 miljoen. Vijf jaar eerder in 2018 was dit 15,6 miljoen (-15% mln.).
- Een dienstregelinguur (dru) is een maat voor de beschikbaarheid van openbaar vervoer. Het aanbod van het regionale bus- en treinvervoer in Fryslân lag in 2022 met 658.100 geplande dienstregelingsuren 4% lager dan in 2018 (686.000 dru's ongewogen exclusief bel- en buurtbus). In 2021 werden 665.800 dienstregelingsuren aangeboden.
- De gemiddelde klanttevredenheid over het Friese openbaar vervoer bedroeg in 2022 een 7,7, dit was een 7,8 in 2018. In 2021 werd het bus- en treinvervoer in Fryslân met een 7,9 gewaardeerd. In 2022 was het aantal metingen op de Waddeneilanden en in Leeuwarden te laag om een significant verschil met de metingen van het jaar ervoor te benoemen. In 2021 zijn minder metingen verricht en in 2020 was er door corona geen OV-Klantenbarometer (bron: CROW-KpVV).
- In 2022 reed 13,5% van het Friese bus materieel elektrisch (op de Waddeneilanden 100%) en 5,2% op groen gas. Het aantal elektrische bussen is uitgebreid tot 31, deze zullen vaker worden ingezet. Bij het regionale treinvervoer wordt ingezet op vermindering van de CO2-uitstoot. In 2021 lag de CO2 uitstoot op alle noordelijke regionale trajecten met 19,95 miljoen kilogram 25,9% lager dan in 2020 (26,94 mln. kg).

Gebruik van het openbaar vervoer

Tot en met 2019 nam het aantal reizigers dat gebruik maakte van het Friese openbaar vervoer toe. In 2022 is weer meer gereisd met het Friese bus- en regionale treinvervoer dan in de jaren 2020 en 2021. In totaal is het aantal check-in's gestegen tot 13,3 miljoen in 2022, 15% minder dan in 2018 (15,6 mln.). In 2020 en 2021 lagen de aantallen instappers met 9,0 en 9,8 miljoen zo'n veertig procent lager dan in 2018 en 2019 door de coronapandemie. De volgende grafiek laat deze ontwikkeling zien.

* Leeuwarden-Groningen geheel traject

Regionaal zijn er verschillen en is de toename van het aantal passagiers in 2022 niet overall even groot.

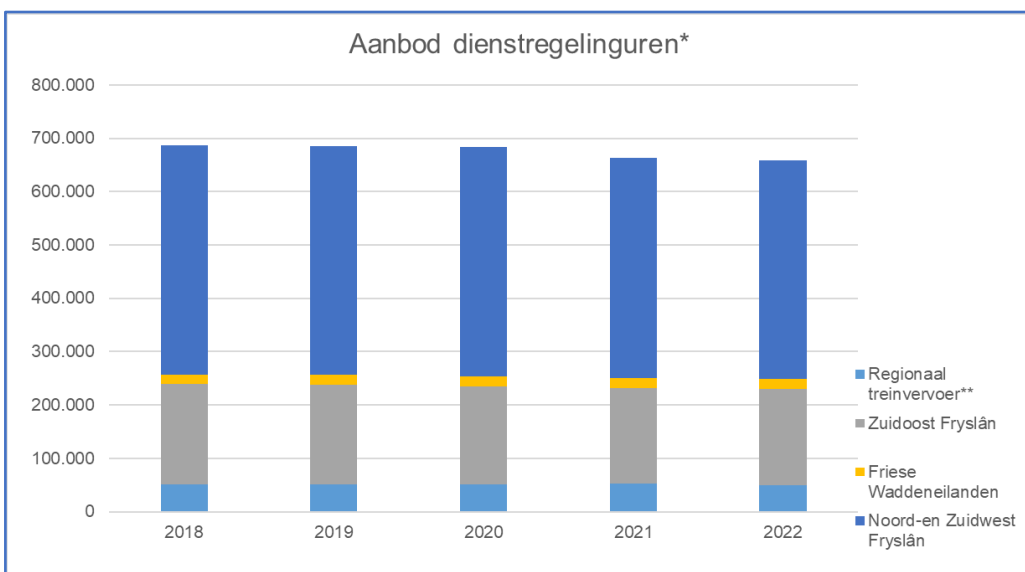
- Bij de stadslijnen in Leeuwarden, Noord- en Zuidwest Fryslân, lag het aantal instappers in 2022 nog steeds een kwart lager dan in 2018 (-25%). Er waren in 2022 1,5 miljoen check-in's, in 2018 was dit 1,9 miljoen.
- In Noord- en Zuidwest-Fryslân (streek) zijn er in 2022 4,4 miljoen passagiers ingecheckt. Dit waren er 5,2 miljoen in 2018 (-15%).
- In Zuidoost-Fryslân lag het aantal instappers in 2022 9% lager dan in 2018 met 2,5 miljoen. Toen waren er ruim 2,7 miljoen check-in's.
- Op de Waddeneilanden is het aantal instappers bijna terug op het niveau van voor corona. In 2022 zijn 321.400 passagiers met een OV-chipkaart ingecheckt, dit is 4% lager dan in 2019 (334.200 instappers). Vanaf 2018 is de OV-chipkaart op Schiermonnikoog als laatste van de vier Friese Waddeneilanden ingevoerd (229.300 check-in's 2018).
- Bij het regionale treinvervoer is er sprake van een afname van 16%. In 2022 waren er 4,6 miljoen instappers en in 2018 waren dat er 5,5 miljoen.

In Nederland was in 2021 een voorzichtige stijging van het aantal passagiers te zien ondanks verschillende lockdowns. Het aantal instappers is in dat jaar met ruim 8,5 procent gestegen tot bijna 562,5 miljoen instappers. De verwachting is dat het nog een aantal jaren kan duren voor de reizigersaantallen weer op of boven het niveau van 2019 zijn. In 2022 is het gebruik van het openbaar vervoer geleidelijk toegenomen.

Aanbod van het openbaar vervoer

Een dienstregelinguur (dru) is een maat voor de beschikbaarheid van openbaar vervoer. Eén dru is een geplande bus- of treinrit van een uur opgenomen in de dienstregeling van de vervoerder. In 2022 werden er in het Friese openbaar vervoer minder dienstregelingen aangeboden dan in 2018. In totaal ging het om 658.100 dru's, 4% minder dan in 2018 (686.000 dru's exclusief bel- en buurtbus en inclusief lijntaxi). In Fryslân ligt in 2022 het totale aanbod van geplande dienstregelingen 1% lager dan in 2021 (655.800 dru's, exclusief bel- en buurtbus) en 5% lager inclusief bel- en buurtbus.

In Noord- en Zuidwest Fryslân lag het aantal geplande dienstregelingen in 2022 met 409.400 lager dan in 2018 (429.300 -5% inclusief lijntaxi). In Zuidoost Fryslân ging het om 180.800 dienstregelingen in 2022 (188.100 in 2018 -4%). Op de Waddeneilanden is het aanbod ongeveer gelijk gebleven met 17.900 dienstregelingen.

* Bus: basisdienstregeling ongewogen dienstregelingen inclusief lijntaxi (excl. bel/buurtbus).

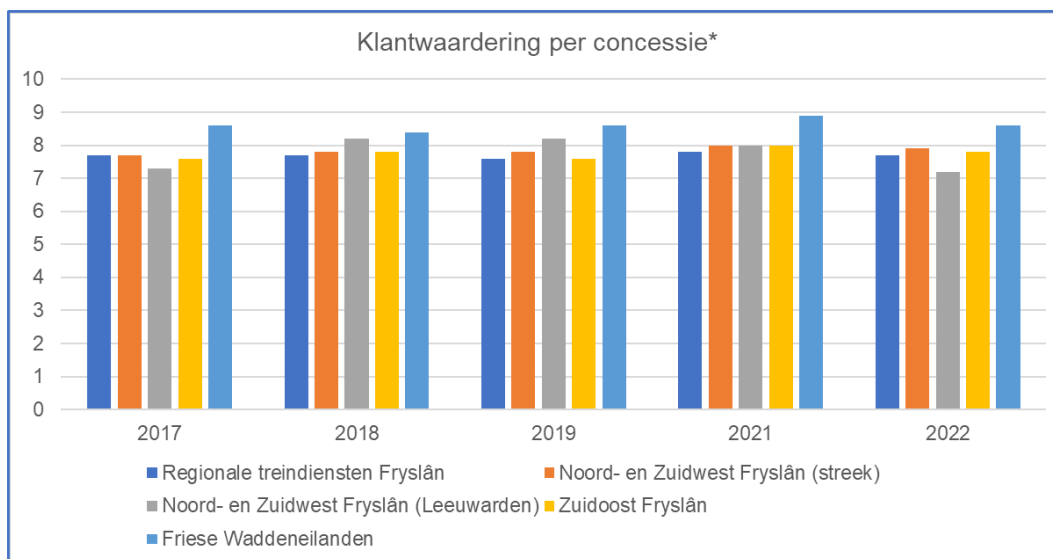
** Regionaal treinvervoer: inclusief geheel traject Leeuwarden-Groningen, na afschaling.

Bij het regionale treinvervoer werden 50.000 dienstregelinguren aangeboden in 2022 na afschaling van de dienstregeling. In 2018 waren dit 50.700 dienstregelinguren (-1%). In 2021 waren dit nog 52.100 dienstregelinguren. Net na de start van de nieuwe regionale treinconcessie in december 2020 werden meer ritten aangeboden. Door de coronacrisis is in 2021 met een lagere frequentie gereden. In 2022 is na de lockdown in het eerste kwartaal ook in de rest van het jaar minder gereden vanwege personeelskrapte.

In Nederland is het aantal lijnen in het openbaar vervoer in 2021 verder afgenomen. Vooral nachtlijnen en lijnen voor evenementen reden niet vanwege de coronamaatregelen. Daarnaast daalde ook het aantal spitslijnen, omdat er minder reizigers in de spits waren. Het gereden aanbod steeg echter wel iets ten opzichte van 2020. In totaal reden bus, tram, metro en regionale trein 3% meer dienstregelinguren dan in 2020, maar nog altijd ruim 8% minder dan in 2019.

Gemiddelde klantwaardering

De OV-Klantenbarometer volgt de ontwikkeling van de klanttevredenheid van reizigers over het openbaar vervoer in de verschillende concessies binnen Nederland. Dit onderzoek wordt jaarlijks uitgevoerd, sinds 2018 ook met het hoofdrailnet en de Friese Waddenveren. In 2022 wordt het Friese bus- en treinvervoer gemiddeld met een 7,7 gewaardeerd. Dit was een 7,9 in 2021 (7,8 in 2018). Landelijk wordt het totale openbaar vervoer in 2022 met gemiddeld een 7,8 beoordeeld. Per onderzoeksgebied zijn er verschillen.

**In Leeuwarden en op de Waddeneilanden is de respons in 2021 en 2022 te laag om een significant verschil met de meting van vorig jaar te benoemen (bron: CROW-KpVV).*

De klanttevredenheid over het busvervoer op de Waddeneilanden bedroeg in 2022 een 8,6, dit was een 8,4 in 2018. Het streekvervoer in Noord- en Zuidwest Fryslân kreeg een 7,9 (7,8 in 2018). Het stadsvervoer in Leeuwarden werd met een 7,2 gewaardeerd, dit was een 8,2 in 2018. Het busvervoer in Zuidoost Fryslân scoorde een 7,8 (7,8 in 2018). De regionale treindiensten Fryslân kregen het cijfer 7,7, dit was ook een 7,7 in 2018. Gemiddeld in Nederland werd het ov in 2022 met een 7,8 beoordeeld (een 7,7 in 2018).

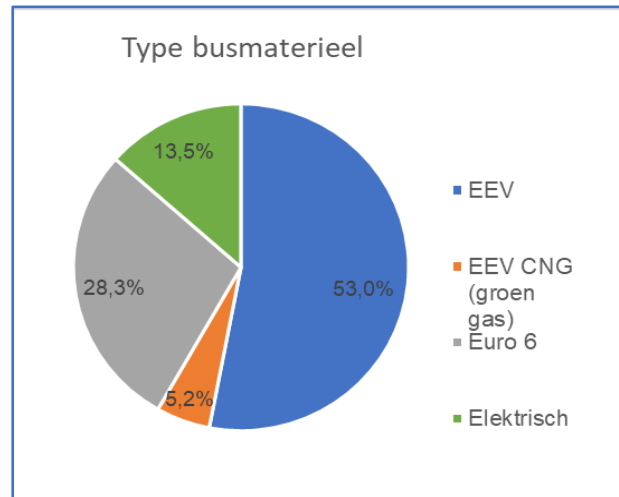
De waarderingscijfers over 2021 waren niet voor alle gebieden representatief waren vanwege het lagere aantal respondenten. In 2022 was het aantal metingen op de Waddeneilanden en in Leeuwarden te laag om een significant verschil met de metingen van het jaar ervoor te benoemen (minder dan 380 respondenten). De OV-Klantenbarometer van 2022 is uitgevoerd na de coronapandemie, maar nog wel in enigszins aangepaste vorm. Ten opzichte van 2018 en 2019 was het onderzoeksjaar 2022 wat compacter; de metingen vonden plaats van april tot en met

oktober, waar januari tot en met november gebruikelijk is. In 2020 was er geen OV-Klantenbarometer en in 2021 was de meetperiode in oktober en november.

Duurzaamheid en aandeel zero-emissie

In 2022 reed 13,5% van het Friese bus materieel elektrisch en 5,2% op groen gas. De overige (diesel)bussen voldeden aan de strengste emissienormen Euro 6 (28,3%), EEV (Enhanced Environmentally friendly Vehicle 53,0%). Het aantal elektrische bussen is uitgebreid tot 31. Deze bussen zullen vanaf december 2022 meer kilometers maken. In 2023 worden de elektrische bussen vaker ingezet zoals in Leeuwarden, op de Waddeneilanden en naar Holwerd Veerhaven.

De pilot in Zuidoost Fryslân vanaf 2020, waarbij 12 bussen vanuit Oosterwolde op HVO (Hydrotreated Vegetable Oil) rijden, is met twee jaar verlengd tot eind 2024. Voertuigen die op HVO rijden, stoten maar liefst 90% minder CO₂ uit. Tot nu toe zijn de resultaten veelbelovend, waardoor HVO een goede oplossing is voor de transitieperiode naar zero-emissie.

Bron: vervoerder

Bij het regionale treinvervoer wordt ingezet op vermindering van de CO₂-uitstoot. In het bestek van de Concessie regionaal spoorvervoer 2020 – 2035 is opgenomen dat de concessiehouder wordt uitgedaagd om met zijn materieel de emissies van CO₂ en schadelijke stoffen verder te verminderen. Doel is over de gehele concessieperiode jaarlijks gemiddeld 2% CO₂-reductie per gereden kilometer. Deze besparing zal straks elke drie jaar worden bepaald door middel van de CO₂-barometer.

In 2022 lag de CO₂ uitstoot op alle noordelijke regionale trajecten met 17,33 miljoen kilogram 13,2% lager dan in 2021 (19,95 miljoen kilogram). Dit percentage in 2022 betreft de berekende CO₂-reductie ten opzichte van 2021. In 2022 hebben de WINK treinen naar Stavoren en Harlingen Haven en een deel van de vernieuwde GTW-treinen onder andere naar Leeuwarden-Groningen op HVO gereden. Het rijden op deze Hydrotreated Vegetable Oil (HVO) levert een CO₂-reductie op van zo'n 90% op vergeleken met diesel en een lagere uitstoot van andere schadelijke emissies. Vanaf begin 2023 zullen alle treinen op de noordelijke trajecten op HVO gaan rijden.

In totaal werden er in Nederland in 2021 5.421 ov-bussen ingezet (geschikt voor meer dan 8 reizigers). Het totaal aandeel van de bussen in de milieucategorieën Euro III, IV en V is licht gestegen van 2,7% in 2021 naar 3,2%. Het aantal EEV bussen is gedaald van 34,9% naar 31,9% en het aantal Euro VI bussen is gelijk gebleven met 38,9%. Het aantal zero-emissiebussen nam toe met 450 tot 1.346 zero-emissiebussen in Nederland eind 2021. Hiermee is een kwart van de bussen uitstootvrij. Eind 2021 zijn er 221 regionale treinen in gebruik in Nederland, waarvan 86 elektrische treinen en 135 dieseltreinen. Alle elektrische treinen rijden sinds 2017 op groene stroom afkomstig van windparken.

Bronvermelding en meer informatie

- [*Dashboard Openbaar Vervoer*](#)
- *OV-chipkaart cijfers vervoerder*
- *Dienstregelingen vervoerder*
- *OV-klientenbarometer CROW-KpVV*
- *Materieeloverzichten vervoerder*
- *Staat van het regionale ov CROW-KpVV*